

การใช้ข้อบ่งคับตำบลเพื่อจัดการการใช้ทางสาธารณะ

องค์การบริหารส่วนตำบลอ่างศิรี จังหวัดจันทบุรี

พื้นที่ตำบลอ่างศิรีมีความอุดมสมบูรณ์ ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำสวนผลไม้และสวนยางพารา การทำสวนยางพาราเมื่อต้นยางหมดอายุการให้น้ำยาง ชาวสวนนิยมขายต้นยางพาราแบบเหมาสวน โดยผู้รับซื้อจะเข้าไปตัดต้นยางและขนส่งออกจากพื้นที่เอง

ปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องจากการขนส่งบรรทุกไม้ยางพาราออกนอกพื้นที่ คือ สภาพถนนสาธารณะเกิดความเสียหายเป็นหลุมเป็นบ่อ โดยเฉพาะในช่วงฤดูฝนจะเกิดความเสียหายหนักมากกว่าฤดูอื่น ประชาชนเจ้าของพื้นที่ที่ต้องใช้ถนนสัญจรไปมาทุกวันได้รับความเดือดร้อนอย่างหนักจนเกิดการรวมตัวกันปิดถนนเพื่อไม่ให้รถบรรทุกวิ่งและเรียกร้องให้หน่วยงานที่รับผิดชอบซ่อมแซมถนน แต่ไม่สามารถแก้ไขปัญหาคได้เพราะองค์การบริหารส่วนตำบลอ่างศิรีในฐานะหน่วยงานท้องถิ่นไม่มีงบประมาณมากพอที่จะบูรณะซ่อมแซมถนนดังกล่าวได้

ต่อมา อบต.อ่างศิรีจึงได้การออกกฎระเบียบว่าด้วยการใช้ทางสาธารณะขึ้นมา แต่เนื่องจากการออกเป็นระเบียบนั้น อบต.ไม่สามารถบังคับจัดเก็บค่าใช้จ่ายได้ เป็นเหมือนการขอความร่วมมือเท่านั้น ทำให้การแก้ไขปัญหาไม่ได้ผล

ข้อมูลพื้นฐานปีปัจจุบัน
: ปี พ.ศ. 2546

อำเภอ: มะขาม

จังหวัด: จันทบุรี

ประชากร: 4,637 คน

พื้นที่: 62.7 ตร.กม.

ประเภทท้องถิ่น : องค์การบริหารส่วนตำบล

การเลือกตั้ง : ทางอ้อม

วิถีนใหม่

ในปี 2544 อบต.อ่างศิรีจึงได้ดำเนินการ "การใช้ข้อบ่งคับตำบลเพื่อจัดการการใช้ทางสาธารณะ" โดยประกาศข้อบ่งคับตำบลว่าด้วยการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมในการตัดไม้ยางพาราและค่าธรรมเนียมการใช้เส้นทางสาธารณะจากผู้ซื้อไม้ยางพาราในพื้นที่ เพื่อนำเงินค่าธรรมเนียมมาซ่อมแซมถนนสาธารณะที่ชำรุดทรุดโทรมจากการขนส่งไม้ และนำมาใช้ในงานกิจการสาธารณประโยชน์ในตำบล

ผลงานที่ได้ดำเนินการ

1. ประกาศข้อบ่งคับตำบลว่าด้วย
 - ค่าธรรมเนียมการตัดไม้ยาง ซึ่งผู้ขายไม้ยางพาราจะเป็นผู้รับภาระโดยคิดค่าธรรมเนียมในอัตรา ไร่ละ 200 บาท
 - ค่าธรรมเนียมการใช้เส้นทางสาธารณะ สำหรับรถบรรทุกทั่วไปบนถนนลูกรังอัตราเที่ยวละ 10 บาท สำหรับรถบรรทุกไม้ยางพาราขนาดบรรทุกเกิน 12 ตันขึ้นไป หรือตั้งแต่ 6 ล้อขึ้นไป เรียกเก็บในอัตราไร่ละ 200 บาท (จำนวนเนื้อที่ที่ตัดไม้ยาง) ส่วนรถที่ใช้ขนส่งวัสดุอื่น เรียกเก็บในอัตรา 10 บาทต่อเที่ยว
 - เงินค่าประกันการซ่อมแซม ซึ่งเรียกเก็บจากผู้ซื้อไม้ยาง โดยกำหนดอัตราการตัดไม้ยาง 1-10 ไร่ เรียกเงินค่าประกัน 10,000 บาท หากมากกว่านั้นอาจขึ้นกับการตกลงร่วมกันระหว่าง อบต.กับผู้ซื้อไม้ โดยสัญญาค่าประกันที่ทำขึ้นจะมีระยะเวลา 1 เดือน ซึ่งเมื่อครบเดือนผู้ซื้อจะต้องมาทำการต่อสัญญา
2. มอบหมายให้ผู้นำชุมชน (กำนัน หรือ ผู้ใหญ่บ้าน) ทำหน้าที่เป็นผู้สอดส่องดูแล (ในถนนสายหลักของชุมชน) หากผู้ซื้อไม่รายได้ยังไม่ดำเนินการตามข้อบ่งคับ ซึ่งจะทำให้ไม่มี

- เอกสารไปแสดงต่อผู้นำชุมชน (กำนัน หรือ ผู้ใหญ่บ้าน) ก็จะไม่สามารถเคลื่อนย้ายรถออกจากพื้นที่ได้ ส่วนในถนนซอย แยกต่างๆ ให้ประชาชนมีหน้าที่ในการสอดส่องดูแล และร้องเรียนหากผู้ขนส่งรายใดไม่ปฏิบัติตามข้อบังคับ
- พนักงานของ อบต. ทำหน้าที่ในการสำรวจเส้นทางและถ่ายภาพไว้เป็นหลักฐานก่อนที่จะมีการทำสัญญาค่าประกันการซ่อมแซมเส้นทาง และทำหน้าที่ตรวจสอบเส้นทางหลังจากที่ได้มีการใช้เส้นทางไปแล้ว หากผู้ที่มีหน้าที่ดำเนินการไม่ดำเนินการซ่อมแซมให้ใกล้เคียงกับสภาพเดิมก่อนจะมีการใช้เส้นทางก็จะไม่ต่อสัญญาให้ (ไม่สามารถใช้เส้นทางต่อไปได้) หากได้ดำเนินการเรียบร้อยแล้วก็จะต่อสัญญาให้ หรือ คืนเงินค่าประกันให้หากสิ้นสุดการใช้เส้นทางแล้ว
 - ออกกฎไม่ให้รถบรรทุก 10 ล้อขึ้นไป ใช้เส้นทางในช่วงฤดูฝน

การระดมทรัพยากร

ค่าใช้จ่าย/การลงทุน	1. ค่าจัดพิมพ์เอกสาร เช่น ใบคำร้องขอตัดไม้ในพื้นที่ สัญญาค่าประกันการซ่อมแซมเส้นทาง ใบเสร็จรับเงินการชำระค่าธรรมเนียมต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง
อุปกรณ์/เครื่องมือ	1. กล้องถ่ายภาพ 2. เอกสารใบคำร้อง ใบเสร็จรับเงิน
บุคลากร	1. พนักงานฝ่ายช่างของ อบต. ซึ่งทำหน้าที่ในการสำรวจเส้นทางทั้งก่อนและหลังจากมีการใช้เส้นทางเพื่อขนส่งแล้ว จำนวน 1 คน 2. พนักงาน อบต. ผู้ให้บริการในการจัดเก็บค่าธรรมเนียม และจัดทำสัญญา ออกเอกสารต่างๆ จำนวน 1 คน 3. ประชาชนในพื้นที่ และผู้นำชุมชน (กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน) ซึ่งทำหน้าที่ในการสอดส่องดูแลให้ผู้ซื้อ ผู้ขาย ไม่มีการพาราปฏิบัติตามข้อบังคับ

ขั้นตอนในการดำเนินการ

วัน เดือน ปี	กิจกรรมที่ทำ	ผู้รับผิดชอบ
ปี 2543	ประชุมผู้บริหารของ อบต. เพื่อระดมความเห็นในการแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น	อบต. อ่างศิรี
ปี 2543	นำข้อสรุปที่ได้จากสภาอบต. มาทำประชาคมหมู่บ้าน โดยให้ประชาชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (ผู้ซื้อ-ผู้ขาย) ร่วมแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับอัตราค่าธรรมเนียมต่างๆ ที่จัดเก็บ โดยทำการระดมความคิดเห็นจากทุกหมู่บ้าน	อบต./ ผู้นำชุมชน / ผู้ใหญ่บ้าน
23 มิถุนายน 2543	ออกกฎระเบียบข้อบังคับภายใน เรื่องการเก็บเงินค่าประกันการซ่อมแซมถนนหลังการใช้งาน (ซึ่งอบต. จะทำการคืนเงินประกันให้หลังจากมีการซ่อมแซมถนนให้กลับคืนสู่สภาพใกล้เคียงสภาพเดิม)	อบต.
28 กันยายน 2544	ออกข้อบังคับตำบล ว่าด้วยการจัดเก็บเงินค่าประกันการซ่อมแซมถนนหลังการใช้งาน) โดยมีการออกใบเสร็จรับเงินไว้เป็นหลักฐาน	อบต.
9 ตุลาคม 2544	เสนอข้อบังคับตำบลให้อำเภอเห็นชอบ	อบต.
ตุลาคม 2544	ประชุมมอบอำนาจหน้าที่ให้แก่กำนัน/ผู้ใหญ่บ้านในการติดตามกำกับดูแลถนนทางหลักในพื้นที่หมู่บ้านตนเอง	อบต. กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน

ประเมินผลความสำเร็จ

ก่อนการดำเนินการ

1. อบต.อ่างศิระ ต้องเป็นผู้รับผิดชอบและรับภาระในการซ่อมแซมถนนที่ชำรุดทั้งหมด ซึ่ง อบต.มีงบประมาณไม่เพียงพอ
2. ประชาชนในพื้นที่ ไม่สามารถใช้เส้นทางได้ในบางช่วง เนื่องจากสภาพถนนที่ชำรุดเสียหายมากจากการขนส่งไม้ยางพาราออกนอกพื้นที่
3. เกิดปัญหาขัดแย้งระหว่างประชาชนในพื้นที่กับผู้ประกอบการซื้อ-ขายไม้ยางพารา ทำให้มีการปิดถนนไม่ให้รถบรรทุกวิ่งผ่าน

หลังการดำเนินการ

1. อบต.นำเงินค่าธรรมเนียมไปเป็นงบประมาณในการซ่อมแซมถนนที่เสียหาย นอกจากนี้ในปี 2545 สามารถนำเงินไปปรับปรุงถนนลูกรังเป็นถนนลาดยางมาตรฐานมีมูลค่าการก่อสร้าง 200,000 บาท คิดเป็นระยะทาง 2 กิโลเมตร
2. อบต.นำเงินรายได้จากการเก็บค่าธรรมเนียมไปใช้ในการกิจการสาธารณะประโยชน์อื่นของตำบล เช่น โครงการประปาหมู่บ้าน เป็นต้น
3. ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถใช้ถนนหนทางที่อยู่ในสภาพดีในการสัญจรได้ตลอดปี
4. ไม่เกิดความขัดแย้งระหว่างประชาชนผู้ใช้ทางกับผู้ขนส่งไม้ยางดังเช่นในอดีต
5. ประชาชนมีจิตสำนึกในการใส่ใจดูแลรักษาทรัพยากรสิ่งแวดล้อม เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน และมีส่วนร่วมในการดูแลทรัพยากรสิ่งแวดล้อม

อุปสรรคและการแก้ไขปัญหา

อุปสรรค	การแก้ไขปัญหา
- อบต.ไม่สามารถตรวจสอบและติดตามการตัดไม้ ทำสัญญาค่าประกันการซ่อมแซมถนนได้อย่างทั่วถึง	- สร้างความร่วมมือจากชุมชน (ผู้นำชุมชน และประชาชนในพื้นที่) ในการช่วยกันสอดส่องดูแล ตรวจสอบและให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการตัดไม้ และการขนส่งไม้ยางในพื้นที่
- ผู้ซื้อรายใหม่ยังไม่เข้าใจระบบ วิธีการปฏิบัติ ทำให้ละเลยกฎระเบียบต่างๆ	- ประชาสัมพันธ์ เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพปัญหา วิธีการปฏิบัติ และประโยชน์ต่างๆที่จะเกิดขึ้นจากการปฏิบัติ - แสดงความโปร่งใสในการดำเนินการ เนื่องจากในแต่ละขั้นตอนจะมีหลักฐานเป็นลายลักษณ์อักษร ทั้งสัญญา และใบเสร็จรับเงิน

ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

1. ความตั้งใจจริงของผู้บริหารในการร่วมกันหาทางแก้ไขปัญหา และทำให้เกิดความโปร่งใสในการปฏิบัติ
2. การมีส่วนร่วมของชุมชน ทั้งผู้นำชุมชน และประชาชน ที่มีจิตสำนึกในการเป็นเจ้าของ และร่วมกันดูแลรักษาทรัพยากรสิ่งแวดล้อม ประโยชน์ ทำหน้าที่ในการสอดส่องดูแล และแจ้งข่าวสาร

- ข้อมูล โดยทุกฝ่ายในชุมชนมีความสามัคคีกัน ไม่มีการแบ่งแยกเป็นฝักเป็นฝ่าย ทำให้การประสานงานต่างๆทำได้ราบรื่น
3. ความร่วมมือจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (ผู้ซื้อ- ผู้ขาย ไม่แย่งพาราในพื้นที่)

ความยั่งยืนในการดำเนินการ

การดำเนินการนี้ทำให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้รับผิตชอบร่วมกัน มีส่วนร่วมในการดูแลท้องถิ่น นอกจากนี้รายได้ที่จัดเก็บได้ยังสามารถนำไปใช้เพื่อการพัฒนาโครงการที่เป็นประโยชน์ เช่น การนำเงินรายได้ที่เหลือไปใช้สร้างถนนลาดยางที่มีความคงทนถาวรเพิ่มมากขึ้นกว่าถนนลูกรังที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน หรือนำไปใช้ในโครงการสาธารณะประโยชน์อื่น เช่น โครงการประปาหมู่บ้าน ทำให้ประชาชนในท้องถิ่นได้รับประโยชน์เพิ่มเติม

บทเรียนที่ได้รับ

การทำงานหรือการพัฒนาที่เกิดจากความต้องการของประชาชน โดยมีชุมชนซึ่งได้รับปัญหาในลักษณะที่คล้ายกัน เกิดความรู้สึกร่วมกันและเห็นพ้องกันในการพยายามแก้ปัญหา จะทำให้ชุมชนหันมาร่วมมือกันในการรับผิดชอบต่องาน หรือร่วมมือในการแก้ปัญหา นั้น ให้ประสบผลสำเร็จได้โดยง่าย

ความเป็นไปได้ในการถ่ายทอดประสบการณ์

องค์กรปกครองท้องถิ่นอื่น สามารถนำแนวทางตามที่ อบต.อ่างศิระ ได้จัดทำนี้ไปปฏิบัติ หรือปรับปรุงให้เข้ากับท้องถิ่นของตนได้โดยจะต้องคำนึงถึงปัจจัยต่างๆ ได้แก่ บุคลากร ฐานความจำเป็นและความพร้อมของท้องถิ่น รวมไปถึงความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับชุมชนในการร่วมกันแก้ไขปัญหา ต้องเป็นการปฏิบัติตามความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งจะทำให้การดำเนินการสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้

แหล่งข้อมูลเพิ่มเติม

ชื่อ-นามสกุล	: นายประเสริฐ ผลมาก
ตำแหน่ง	: นายกองค์การบริหารส่วนตำบล
หน่วยงาน	: องค์การบริหารส่วนตำบลอ่างศิระ
ที่อยู่	: 30 หมู่ที่ 6 ตำบลอ่างศิระ อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี
โทรศัพท์	: (039) 389-279, (039) 389-179, (039) 389-539
ชื่อ-นามสกุล	: พ.จ.อ.สัมพันธ์ จันทรรักษ์
ตำแหน่ง	: ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล
หน่วยงาน	: องค์การบริหารส่วนตำบลอ่างศิระ
ที่อยู่	: 30 หมู่ที่ 6 ตำบลอ่างศิระ อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี
โทรศัพท์	: (039) 389-279, (039) 389-179, (039) 389-539
ชื่อ-นามสกุล	: นางประทุม ศรีใส
ตำแหน่ง	: หัวหน้าส่วนการคลัง
หน่วยงาน	: องค์การบริหารส่วนตำบลอ่างศิระ
ที่อยู่	: 30 หมู่ที่ 6 ตำบลอ่างศิระ อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี
โทรศัพท์	: (039) 389-279, (039) 389-179, (039) 389-539

ข้อมูลเกี่ยวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปีที่มีการริเริ่มวิถีนใหม่ : พ.ศ. 2544

ประเภทของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	องค์การบริหารส่วนตำบล
สถานที่ตั้ง	30 หมู่ 6 ตำบลอ่างศิระ อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี 22150
ขนาดพื้นที่	62.7 ตารางกิโลเมตร
งบประมาณรายจ่าย	6,937,105.40 บาท (ปีงบประมาณ 2544) 6.02 % เงินเดือนและค่าจ้างประจำ
งบประมาณรายได้	15,989,574.49 บาท (ปีงบประมาณ 2544) 13.82% จัดเก็บเอง และรัฐจัดเก็บให้ 79.05% อุดหนุน
	17 คน 3 คน พนักงานท้องถิ่น 5 คน ลูกจ้างประจำ 9 คน ลูกจ้างชั่วคราว
จำนวนประชากร	4,637 คน
จำนวนครัวเรือน	1,265 ครัวเรือน
ลักษณะของเมืองและ วิถีชีวิตประชาคม	ลักษณะภูมิประเทศในเขตพื้นที่ตำบลอ่างศิระ เป็นที่ราบสลับเนินเขาเตี้ยๆ และมีเนินเขาสูงบางแห่ง เป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร เหมาะกับการเพาะปลูก ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม โดยเฉพาะการทำสวนผลไม้ และสวนยางพารา ที่ตั้งของตำบลอ่างศิระสะดวกต่อการคมนาคมและขนส่งสินค้าระหว่างจังหวัด สถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญ 2 แห่งคือ สวนสมุนไพรบ้านอ่าง และวัดป่าชุมชนบ้านคลองมะลิ ตำบลอ่างศิระมีศักยภาพในการพัฒนาในหลายๆด้าน คือ 1. การพัฒนาสวนสมุนไพรจันทบุรีที่ตั้งอยู่ในตำบลให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 2. การส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ โดยการสร้างโรงเรือนผลิตปุ๋ยอินทรีย์ 3. การพัฒนาและส่งเสริมกลุ่มอาชีพเกษตรกรรมภายในตำบล